

SKUP 2008 – 32

Prosjekt:	Klimavoter i gråsonen
Medarbeider:	Ingrid Bjørklund og Gøran Skaalmo
Publikasjon:	Dagens Næringsliv
Publisert:	Mars 2008
Medium:	Avis
Tema:	Miljø

SKUP 2009
Metoderapport

Gjennomføring n av Norges klimapolitikk!

Publisert: 15.3.2008

Journalister:
Ingrid Bjørklund
Gøran Skaalmo

Dagens Næringsliv
Postboks 1182 Sentrum
0107 Oslo

Telefon 22001000

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Skrift: 36 pt

Formatert: Skrift: 32 pt, Fet, Norsk, bokmål (Norge)

1. Når og hvordan kom arbeidet i gang, hva var ideen som startet det hele?

Formatert: Overskrift 2

I begynnelsen av 2008 var klimakrisen det store diskusjonstemaet i norsk offentlighet. Global oppvarming var det viktigste politiske temaet verden over, og både i media, politikk og næringsliv var klima øverst på agendaen.

2008 var også det første året Norge var forpliktet til å redusere klimautslipp, som følge av Kyoto-avtalen.

På et internt seminar i DN i januar var klima et hovedtema, og avisen hadde invitert flere foredragsholdere for å ta pulsen på klimadebatten. Debatten kom til å dreie seg mye om klimakvoter og markedet for handel med klimakvoter. Men etter seminaret satt vi igrunnen igjen med flere spørsmål enn svar.

Norges regjering hadde høsten 2007 bevilget 500 millioner kroner til kvotekjøp for å oppfylle Norges Kyoto-forpliktelser, og det skulle brukes ytterligere 3,6 milliarder kroner til kvotekjøp for levering i 2009 og utover. Det er mye penger, og vi synes det ville være interessant å se nærmere på hvordan disse pengene ble forvaltet. Kvotekjøpsprogrammet skulle administreres av Finansdepartementet.

Et globalt multimilliard-marked for kjøp og salg av klimakvoter var i ferd med å etableres. Det var helt klart journalistisk interessant for DN. Den overordnede idéen var å se nærmere på dette markedet. Vi ville skjønne hvordan markedet var skrudd sammen og hvem som var aktører.

2. Hva _var den sentrale problemstilling ved starten av prosjektet?

Formatert: Overskrift 2

Vi har begge vært finansjournalister i mange år, og har inngående kjennskap til markedsmekanismer og markedsbasert omsetning. Avisspaltene var fulle av aktivister og klimajournalister som hadde et tydelig ståsted i debatten. Få stilte spørsmål ved kvotemekanismen i seg selv. Vi ønsket å se på nærmere på kvotehandelen uten et forutinntatt ståsted.

3. Ble problemstillingen endret underveis? I så fall, hvorfor og hvordan?

Formatert: Overskrift 2

Vi hadde en rekke spørsmål vi ønsket svar på. "Hvordan handler man med ren luft?", "Hvilke kontrollmekanismer er på plass?", "Hvordan vet vi at klimakvoter virker?" og "Hvem profitterer på handelen med luft?" Eller som hotelleier Petter Stordalen formulerte det da Dagbladet ba ham skrive en alternativ nyttårstale i 2007:

"Noen ganger er det nødvendig å se seg selv i speilet. Avisoppslaget om meg og bilene mine fortalte meg noe jeg innerst inne visste. At jeg velger tiltak som er lette for meg å gjøre, mens det som gjør vondt å endre lar jeg bli som det er. For selvfølgelig – jeg kan gjøre mye for et bedre miljø hvis jeg virkelig vil. Er ikke regjeringen i samme situasjon? Kan ikke den også gjøre mer? Eller vil den bare gjøre tiltak som ikke smerter?"

3.1 Begrepsjungelen

I begynnelsen brukte vi mye tid på å lese oss opp på hvordan markedet fungerer. Det er et mildt sagt uoversiktlig marked ~~med en jungel av vanskelige faguttrykk. Markedet er~~ basert på kompliserte mekanismer, ~~og der~~ det er flere ulike typer kvoter som handles:

- Europeiske kvoter (EUA), som handles under EU ETS-systemet
- U-landskvoter (CER), som handles under enten CDM-mekanismen eller JI-mekanismen. CDM står for Clean Development Mechanism og JI for Joint Implementation
- Verifiserte utslippsreduksjoner (VER), som er de frivillige kvotene til forbrukere, f.eks flypassasjerer.

Det er utviklet en ~~fag~~terminologi rundt kvotehandel som er nærmest ugjennomtregelig for andre enn fagfolk og som gjør det vanskelig å skjønne hva som faktisk foregår. Likeledes er Norges rolle i kvotemarkedet innhyllet i retorikk, politisk posering og ideologisk prestisje som gjorde det nødvendig å gå et ekstra skritt for å belyse hva som faktisk foregikk, bak alt snakket.

3.2 Ulike tilnærminger

Vi bestemte oss derfor for å snakke med en rekke kilder som hadde ulik tilnærming til temaet. Vi valgte blant annet premissgivere som Victor Jacobsen (finansanalytiker med bakgrunn fra Bellona), Gudmund Skjeldal (forsker i CICERO og bokaktuell med Fallande Snø, hvor han kritiserte regjeringens klimapolitikk) og Bjart Holtsmark (forsker i SSB). Og selvfølgelig også konsulentselskapet Point Carbon som har et av landets største fagmiljøer på klimakvoter og har vært regjeringens rådgiver i det første kvotekjøpet.

Kildene ga viktig innsikt i både alternativene for å redusere utslipp og hvordan kvotehandelen fungerer i praksis. Gjennom samtaler ble vi også bevisst på at det er en del premisser som bør være oppfylt før man kan være sikker på at en kvote *virkelig* gir reduksjon i utslipp av klimagasser.

Vi ble også klar over at Jens Stoltenberg gjennom mer enn 15 år har vært en forkjemper for kvotehandel. Mye av årsaken er Norges sårbare posisjon som oljeprodusent som gjør oss til en av de verste forurensnerne per capita i verden (kun 5% lavere enn USA). Klimakrav vil kunne få direkte negativ økonomisk virkning for Norge.

3.3 Et spørsmål om klimagevinst

Etter hvert som prosjektet skred frem så vi konturene av en slags "liv og lære"-historie som inneholdt elementer som:

- Norges rolle som oljenasjon versus klimanasjon.
- Stoltenbergs rolle som frontfigur i kvotekjøpsordningen og eier av en av verdens største pengebinger fylt med inntektene av fossilt brensel.
- En kritisk gjennomgang av kvotehandelsmekanismene
- Måten FNs godkjenningorgan fungerer.
- Rollen til finansielle mellommenn
- Pengestrømmen til u-landene

~~Men vi~~ satt nå på en overveldende mengde informasjonen uten noen klar vinkel, og skjønnte at vi måtte snevre inn problemstillingen ~~i stedet for å se på markedet i helikopterperspektiv.~~ Vi fant derfor ut at det ville være smart å konsentrere seg om ett enkelt klimaprojekt og bruke det som eksempel for å guide leserne gjennom kvotemarkedet på en effektiv måte. Det ville også gi oss en idé om hvilke utfordringer og fallgruver kvotehandelen står overfor. Norge hadde akkurat offentliggjort sine første klimakvoter, og det ble naturlig å se nærmere på disse. Problemstillingen klotte dermed ned til: **"Hvilken klimagevinst gir Norges kjøp av kvoter fra vannkraftverket Dahuashui Hydropower Project?"**.

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt, Fet

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt, Fet

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt, Fet

Formatert: Skrift: Fet

4. Organiseringen av arbeidet, metodebruk, kildebruk, problem underveis mv.

Formatert: Overskrift 2

Research-fasen foregikk relativt kronologisk som følger:

Formatert: Blokkjustert

4.1.1. Skaffe kunnskap om kvotemarkedet

4.2b. Skaffe kunnskap om FNs godkjenningsordning for klimakvoter, vurderingsmåter og kvalitetskontroll

4.3e. Skaffe kunnskap om det aktuelle prosjektet og Norges samarbeidspartner i prosjektet

4.4d. Se nærmere på Norges samarbeidspartner i prosjektet

4.5. det London-baserte finanshuset Sindicatum Carbon Capital.

ed. Hva gjør andre land det er naturlig å sammenligne seg med for å oppfylle Kyoto-forpliktelsene, særlig Sverige og Danmark.

4.6. Norges rolle i utviklingen av kvotehandelen

Formatert: Skrift: Ikke Fet

Formatert: Skrift: Ikke Fet

Formatert: Blokkjustert

Vi startet vår research i slutten av januar/begynnelsen av februar, og artikkelen ble publisert i Dagens Næringslivs lørdagsmagasin den 15. mars 2008.

4.14a Kunnskap om kvotemarkedet.

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt

Vi begynte med å oppsøke en rekke muntlige kilder med mye kunnskap, som nevnt ovenfor. Det fantes også mye informasjon om emnet på internett, både fra kritikere og tilhengere av mekanismene. En stor del av våre undersøkelser besto i å orientere oss i denne kilde-jungelen

internettkilder og sortere informasjonen. I løpet av prosessen var vi innom et 100-talls websteder - alt fra miljøorganisasjoner, kvoteselgere, klimabørser og klimakonsulenter til ulike lands sider om klimapolitikk og ikke minst FNs temasider om klimakvoter og FNs godkjenningsorgans hjemmesider.

Formatert: Utheving

Markedet var preget av mange ulike aktører. Både suverene stater (som Norge), større bedrifter og privatpersoner, samt Men in mellom en voksende mengde av meglere, rådgivere, tilretteleggere, mellommenn, fond og spekulanter, som alle hadde som mål å tjene penger på å handle og spekulere i kvotehandel. Flere av verdens største aktører innen finans, som Barclays Bank og Morgan Stanley, var i ferd med å bli store kvoteaktører. Finanshusene kalte det gjerne "Alternative investments". Men investeringene ble langt fra sett på som noe alternativ til å tjene penger. Disse aktørene var i markedet av én grunn: å tjene penger. Hedgefond som kjøper klimakvoter gjør det ene og alene i den tro at prisene skal stige, slik at kvotene skal kunne selges med gevinst.

Det var et marked på kanten av en boom, og aktørene som sirklet rundt var deretter. Klimakvoter var i ferd med å bli big business. Det var spekulantenes marked. "Kvotemarkedet er noe av det mest spekulative jeg har sett" fortalte sae finansanalytiker Viktor Jacobsen oss.

Vi besøkte derfor European Climate Exchange i London som var i ferd med å starte notering av edm-kvoter, den typen kvoter Norge hadde kjøpt, og som så ut til å bli en av de viktigste markedsplassene for denne type kvoter.

I tillegg foregikk det store debatter i media rundt ulike kvoteordninger, østeuropeisk "hot air" og fremtiden til markedet. Det foregikk et storpolitisk spill om hvilke type kvoter som kunne aksepteres, hvilke land som skulle gis innpass og andre forhold som ville kunne styre tilbud og etterspørsel fremover.

4.2b. Kunnskap om godkjenningsordninger, vurderingsmåter og kvalitetskontroll

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt, Fet

Formatert: Blokkjustert, Innrykk: Første linje: 0 cm

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt

Vi fikk etter hvert kartlagt prosessen et klimaprojekt må gjennom for å få bli godkjent som klimakvoter. Den ser ut som følger:

1. Godkjenning i opprinnelseslandet (et u-land, f.eks. India eller Kina)
2. Teknisk verifisering Validering av et uavhengig sertifiseringsorgan (f.eks. Veritas eller TÜV)

3. Godkjenning av FNs eksekutivkomité
4. Godkjenning av myndighet i kjøperland (et i-land f.eks. Norge eller Storbritannia)
5. Etterfølgende verifisering av at ren energi/kvotene faktisk blir produsert

4.2.1 Validering

Denne prosessen har som formål å sikre at kvoter som blir solgt, faktisk bidrar til mindre forurensning.

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 11 pt, Fet

Dermed var det nærliggende å oppsøke Veritas utenfor Oslo som har opprettet en egen gruppe som skal jobbe med godkjenning av klimakvoter. Vi hadde et møte med Veritas' eksperter på området for bedre å skjønne sertifiseringsorganenes rolle. De har en selvstendig rolle i prosessen og skal blant annet validere/verifisere at prosjektene reduserer utslipp i den størrelsesorden det søkes om, påpeke eventuelle feil og mangler før de eventuelt gir dem sin tilslutning. Oppdragene får de på anbud fra de som har kvoter de vil ha godkjent i FN. Dermed kan en jo stille spørsmål ved hvor mye disse institusjonene har å tjene ved å innta en altfor streng holdning overfor sine oppdragsgivere.

4.2.2 FN-godkjenning

Etter at organer som Veritas har godkjent kvotene, går de til FN for godkjenning. Til dette formål har FN et sekretariat som overvåkes av en eksekutivkomité for CDM-mekanismen. Dansken Hans Jürgen Stehr hadde nylig vært leder for eksekutivkomiteen og vært med å bygge opp godkjenningsordningene. Han er tilknyttet Danmarks miljødepartement, og vi oppsøkte ham i Danmark for å lære mer om eksekutivkomitéens arbeid og funksjon. Gjennom møtet med Stehr ble vi oppmerksom på at heller ikke FNs godkjenningsorgan er uten svakheter.

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 11 pt, Fet

Eksekutivkomiteen består per i dag av ti representanter for de ulike landene som deltar i denne handelen. Det er et organ som jobber med FNs klimakonvensjon som rammeverk. De har rundt åtte møter i året som kan strekke seg over fire-fem dager. Sekretariatet foretar en screening av prosjektbeskrivelsene som kommer inn før rådet møtes, men har på langt nær mulighet til å gå gjennom de mange tusen prosjektene som sendes til godkjenning. FN hadde rundt 3000 prosjekter til godkjenning da vi arbeidet med saken. FN lener seg i stor grad på den valideringen sertifiseringsorganene foretar. Men dersom tre eksekutivmedlemmer fremmer ønske om det, blir et prosjekt suspendert fra godkjenningsprosessen for nærmere utredning. Men dersom ingen fremmer ønske om det, godkjennes et prosjekt automatisk etter åtte uker i "køen".

Komitéarbeidet er noe det enkelte medlem må gjøre ved siden av sitt daglige virke, det er ingen heltidsjobb. Komitémedlemmene har derfor svært stor arbeidsmengde. De kan også bli stilt personlig til ansvar og bli saksøkt av kvoteselgere dersom de for eksempel mener de får usaklig avslag på sine kvoter.

4.2.3 Addisjonalitet

Etter at organer som Veritas har godkjent kvotene, går de til FNs eksekutivkomité for CDM-mekanismen. Eksekutivkomiteen består av xx representanter for de ulike landene som deltar i denne handelen. Det er et organ som jobber med FNs klimakonvensjon som rammeverk. Danske Hans Jürgen Stehr hadde nylig vært leder for eksekutivkomiteen og hadde vært med å bygge opp godkjenningsordningene. Han er tilknyttet Danmarks miljødepartement, og vi oppsøkte ham i Danmark for å lære mer om eksekutivkomitéens arbeid og funksjon. Gjennom møtet med Stehr ble vi oppmerksom på at heller ikke FNs godkjenningsorgan er uten svakheter. Komitémedlemmene utnevnes av de respektive landene og møtes xx ganger i året for å gjennomgå de prosjektene som medlemmene eventuelt har stilt spørsmål ved. Dersom ingen stiller spørsmål ved prosjektene, godkjennes de mer eller mindre automatisk etter en viss tid. Komitéarbeidet er imidlertid noe det enkelte må gjøre ved siden av sitt daglige virke, det er ingen heltidsjobb. Komitémedlemmene har derfor svært stor arbeidsmengde. De kan også bli stilt personlig til ansvar og bli saksøkt av kvoteselgere dersom de for eksempel mener de får usaklig avslag på sine kvoter.

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 11 pt, Fet

Formatert: Utheving

Vi oppsøkte også den sveitsiske klimaforskeren (??) Axel Michaelowa. Han er kjent som en uavhengig forsker, som både er en varm tilhenger av kvotesystemet og samtidig uredde kritiker av det samme systemet når dårlige kvoter slipper gjennom. Han mener systemet kan miste legitimitet som klimaverktøy hvis det er for lett å få kvotestatus for dårlige eller spekulative prosjekter. Michaelowa er rådgiver for FNs eksekutivkomité, men arbeider også som konsulent for klimaprosjekter.

Formatert: Utheving

Vurderingen av prosjekter hviler på en rekke tekniske beregninger og forutsetninger, for kompliserte til at menigmann kan gjøre seg opp en mening om det. Men det bærende prinsippet er greit å forstå. Om kvoter skal kunne godkjennes, må de ha "addisjonalitet". Det forutsetter at to kriterier er oppfylt:

- At prosjektet erstatter energi fra et annet, mer forurensende kraftverk (som kull e.l.)
- At inntektene fra klimakvoter er avgjørende for at prosjektet ble iverksatt

"Det må være tydelig at kvotene kommer fra prosjekter som ellers ikke ville blitt bygget. Hvis de ville blitt bygget uansett, har de ingen verdi" sa [Hans Jürgen Stehr](#).

Enkelt forklart: Hvis du eier en bestående skog, får du ingen kvoter for at skogen tar opp CO2. Men hvis du planter ny skog, kan du i prinsippet få kvoter, dersom kvotepengene er medvirkende til beslutningen om å plante.

4.3e. 4.3e. Skaffe kunnskap om det aktuelle prosjektet.

Like før jul 2007 offentliggjorde Norge sitt første kvotekjøp. Det var inngått avtale med en leverandør om kjøp av en million tonn CO2 eller CERs (Certified Emissions Reductions) som det heter på fagspråket, fra et kinesisk vannkraftverk kalt Dahuashui Hydropower Project.

"Det er fordi vi har vurdert det som det beste og sikreste. Vi må være sikre på at det faktisk fører til reduksjon i utslippene, og at det ikke er spørsmål om hvor klimaeffektivt det er. Prisen på kvotene har også hatt en betydning" sa finansminister Kristin Halvorsen. Det er hennes departement som står ansvarlig for kvotekjøp.

Prisen var ikke opplyst. Det var heller ikke navnet på leverandøren av kvotene. Hvis man ikke visste bedre, kunne man fort tro at kvotene ble kjøpt direkte fra kineserne.

Aftenposten var stort sett det eneste mediet som rapporterte om begivenheten, og det var få kritiske røster. Unntaket var Foreningen for Internasjonale Vannstudier (Fivas) som var usikker på hvor miljøvennlig kraftverket var ettersom Norge ikke hadde dokumentert at internasjonale retningslinjer for store damprosjekter var fulgt ([Aftenposten 24.12.2007](#)). Med miljøvennlig mente Fivas først og fremst om lokalbefolkning og økosystem var godt nok ivaretatt under utbyggingen av dammen.

Forut for kjøpet hadde Finansdepartementet fått utvidet budsjettet for kvotekjøp til 200 millioner kroner for 2007. Av pressemeldingen i desember gikk det frem at det bare var startskuddet for Norges kjøp av klimakvoter. Finansdepartementet var autorisert til å bruke fire milliarder kroner til kvotekjøp i 2008.

Vi valgte å nærme oss dette fra to sider:

- Hva er prosjektet Norge har kjøpt kvoter fra?
- Hvilke prosjekter sa Fin.dep. nei til.

Det siste var for å få et sammenligningsgrunnlag.

4.3.1 Postjournaler

Vi begynte dermed å saumfare postjournalene for Finansdepartementet rundt anbudsperioden. Departementets journaler er ikke elektroniske i likhet med alle de andre departementenes journaler. De føres skriftlig. ~~Så~~ For å gå igjennom dem, må man fysisk reise opp til regjeringskvartalet der et eget arkiv oppbevarer journalen. ~~Det er et utall av permer man må pløye igjennom dersom man ikke kjenner arkiveringssystemet.~~ Når man finner et brev av interesse, må man gjøre en skriftlig henvendelse til arkivaren om å få dokumentet utlevert.

Gjennom å bla i journalene ~~og se på journalføring av dokumentene~~ kom vi over en rekke navn med tilknytning til anbudsprosessen, hvilket gjorde at vi kunne danne oss et inntrykk av hvem ~~de andre~~ kvotetilbydere hadde vært. ~~Men vi fant ingen journalføringer med navnet på det kinesiske navnet på~~

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt

Formatert: Blokkjustert, Ingen punktmerking eller nummerering

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 11 pt, Fet

~~vannkraftverket.~~

4.3.2 Prosjektdokumentet

Parallelt skaffet vi oss prosjektdokumentene eller PDD'en som det heter på fagspråket (Project Design Document) for Dahuashui [Hydropower Project](#). Disse viste seg å være tilgjengelige gjennom websidene til TÜV-SÜD (www.netinform.net), verifiseringsorganet som skulle ~~verifisere~~ validere at kvotene så bra ut.

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 11 pt, Fet

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 11 pt, Fet

Dahuashui-dokumentene var oppsiktsvekkende. Av søknaden gikk det frem at prosjektet var på det nærmeste ferdig da det ble søkt om klimakvoter. Ifølge tallmaterialet i rapporten, hadde det kostet ca en milliard kroner å bygge demningen. Over 200 millioner kroner var skutt inn som egenkapital fra de fem aksjonærene, og 800 millioner kroner var lånt i banken.

I det siste hadde tilsynelatende en finansiell krise rammet prosjektet. Enkelte av aksjonærene var ute av stand til å betale inn de siste pengene, og bestillingen av en turbin måtte utsettes. Totalt manglet det 28 millioner kroner. Ifølge rapporten var krisen uoverkommelig. Ingen av de andre aksjonærene ville betale, og det var vanskelig å skaffe penger fra andre.

Det ble fremstilt som ~~omå~~ det mest sannsynlige scenarioet var at eierne bare ville forlate en halvferdig demning ute i Qingshuihe-elven:

"The result of this financing crisis is that these project developers will be forced to stop the development of the project and adopt the second option identified under Sub-step 1a – continuation of power generation using coal fired power plants." PDD s. 12.

Vi syntes dette virket merkelig. Hvem bruker en milliard kroner på en demning, og forlater den fordi det mangler 28 millioner kroner, for deretter å begynne å bygge et kullkraftverk?

~~Dermed var det interessant å se på hvem som sto bak utbyggingen, for Ettersom vi hadde en følelse av at det meste som skjer av industri i Kina er statsdominert, var det interessant å finne ut hvem av eierne som manglet penger var.~~

~~Vi~~ bestilte en rapport fra kredittvurderingsbyrået Dun&Bradstreet. Denne konkluderte med at selskapet som bygget demningen var majoritetseid av "Guizhou Jianmao State Owned Asset Management Co". Dette ble støttet opp av en rapport vi senere fikk tak i.

"Most of the shares are owned by state, only a small number of shares are owned by a private company." Kilde: NVE-rapport.

Prosjektbeskrivelsen argumenterer for at klimakvoter vil øke lønnsomheten i prosjektet fra 6,1% til 8%, og at dette ~~nok~~ vil ~~være nok~~ holde til å skaffe de siste pengene fra eierne, ~~som i dette tilfelle er med andre ord offentlige kinesiske myndigheter.~~ Vi syntes det var merkelig at den kinesiske staten ikke hadde penger til å fullføre, og at

~~Vi syntes~~ argumentasjonen ~~virket~~ oppsiktsvekkende, og ~~nokså~~ konstruert.

~~4.3.3. Finansdepartementet og vi stilte spørsmål ved hvem som hadde utarbeidet denne rapporten. I rapporten dukket det også opp et annet interessant navn: Sindicatum Carbon Capital. Et britisk registrert selskap. Navnet var blitt nevnt i en tidligere kildesamtale uten at vi hadde festet oss så nøye ved det. Men nå skjønnte vi at dette selskapet hadde en svært viktig rolle i Norges første kvotekjøp. Sindicatum Carbon Capital var selskapet som skulle tilrettelegge kvotene for det kinesiske vannkraftverket og få dem godkjent i FN. Sindicatum Carbon Capital var Norges reelle motpart i kvotekjøpet og det var Sindicatum som hadde utarbeidet rapporten.~~

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 11 pt, Fet

Vi avtalte også møte med avdelingsdirektør Sigurd Klakeg, leder for kvotekjøpsteamet i finansdepartementet, for å høre hvordan teamet jobbet. Klakeg var en travel mann på dette tidspunkt. Han trakk verden rundt på jakt etter mulig klimaprojekter Norge kunne investere i for å oppfylle sine

reduksjonsforpliktelser. Norge hadde tross alt fire milliarder kroner som skulle sprøytes inn i ulike prosjekter i 2008.

Teamet som skulle kjøpe kvoter for fire milliarder kroner viste seg å bestå av Klakeg pluss en mann til, samt en innleid konsulent. Han fortalte at det første klimaprojektet var grundig kvalitetssikret gjennom rapport fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), som hadde sendt en egen mann til Kina for å vurdere kvotene. "Det er ingenting som blir kjøpt av det offentlige som er så godt dokumentert som dette. Og vi kan ikke gjøre en like stor jobb hver gang," sa han.

Da ble det viktig for oss å finne ut hvordan kjøpet faktisk var dokumentert og vi spurte derfor pent om å få innsyn i rapporten fra NVE, noe Klakeg aksepterte. Ifølge Klakeg var departementets målsetning å ha full åpenhet rundt Norges kvotekjøp. Departementet ville likevel ikke opplyse om prisen på kvotene det hadde kjøpt, ~~eller hvor mye som var gått til mellommannen, Sindicatum.~~
~~"Sitat: Det er feite marginer i denne bransjen etc."~~

4.3.4 Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Vi vurderte også selv å reise til Kina, men en kombinasjon av dramatisk vintervær og strømbrudd, samt kinesisk nyttår, gjorde det umulig.

~~Vi bestemte oss for den nest beste løsningen, å snakke med mannen som hadde vært i Kina og faktisk sett på anlegget med egne øyne.~~

På kinesiske nettsider klarte vi ~~også~~ å finne bilder fra åpningen av demningen og noe informasjon. Dette var av liten verdi ettersom det meste av informasjonen var på kinesisk. Vi gjorde flere forsøk på å komme i kontakt med kinesiske myndighetspersoner og kontaktpersoner listet i rapporten, uten å lykkes. Kommunikasjon med Kina var meget vanskelig å få til, og vi lyktes ikke med det.

Det var likevel lett å se at demningen var ferdig, og at den etter alt å dømme var i produksjon allerede.

~~Vi bestemte oss den nest beste løsningen, å snakke med mannen som hadde vært i Kina og faktisk sett på anlegget med egne øyne.~~

~~Til gjengjeld var NVEs rapport var utfyllende på forholdene i Kina. Også den bekreftet at det ble produsert strøm allerede. Demningen ble påbegynt i 2003 og sto ferdig i 2007. Rapporten var full av tekniske beskrivelser av selve demningen og det tilhørende kraftverket, men inneholdt også mye informasjon som NVE-konsulent David Wright hadde fått gjennom samtaler med ulike aktører tilknyttet prosjektet og lokalbefolkningen som ble berørt av det. I samtaler med representanter for utbyggerne av vannkraft i Qingshuihe-elven kom det blant annet frem at lønnsomheten til prosjektet opprinnelig var beregnet til åtte prosent, men at den var blitt lavere underveis, blant annet på grunn av høyere rente og høyere kostnader til forflytning av folk. Samtidig hadde Wright fått tilgang på beregninger fra Sindicatum Carbon Capital som viste at lønnsomheten i prosjektet (internrenten) ville øke fra seks til ni prosent dersom prosjektet fikk penger fra salg av CDM kvoter.~~

Med utgangspunkt i NVE-rapporten, jobbet vi videre med å skaffe dokumentasjon rundt demningen. Var den planlagt på forhånd? Ville den bli bygget uten inntekter fra klimakvoter (ref FN-kriteriene)? Nå var jo demningen allerede bygget og sto der og produserte strøm, samtidig som ~~Sindicatums~~ prosjektbeskrivelsen til FN hevdet at den var avhengig av kvotepenger for å bli ferdigstilt. ~~Utbyggerne må ha vært temmelig sikre i sin sak som allerede hadde ferdigstilt den tenkte vi.~~

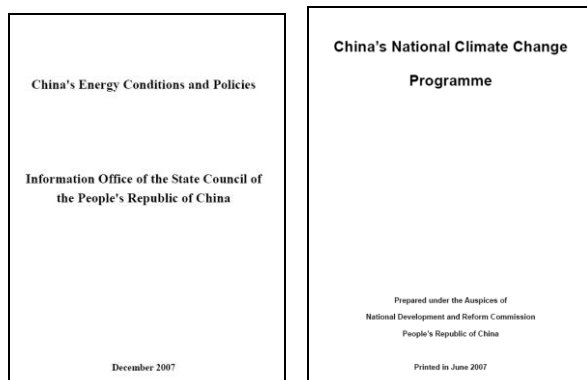
4.3.5 Kinas vannkraftpolitikk

Vi begynte derfor å orientere oss om kinesisk vannkraftpolitikk. Vannkraft har vært den foretrukne formen for kraftutbygging i Kina mange år. Det ligger lang tids planlegging bak, og omfattende tilrettelegging av infrastruktur. David Wright i NVE fortalte oss også at hans inntrykk var at dette anlegget var ledd i en langsiktig og lenge planlagt energipolitikk i Kina.

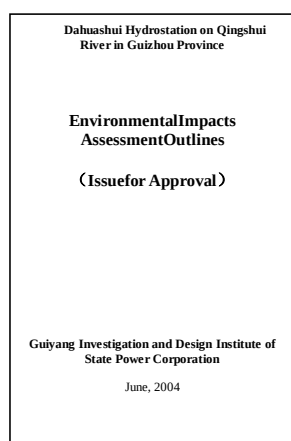
Det gikk også frem av flere dokumenter som er tilgjengelige på offisielle kinesisk nettressurser:

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 11 pt, Fet

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 11 pt, Fet

Ett av dokumentene vi fant som kildegrunnlag for NVEs rapport, var dette:

Dokumentet ovenfor er en miljøutredning for Dahuashui-prosjektet. I teksten vises det til den offentlige planleggingsprosessen for vannkraftverket:

2.1.2. Water resource planning.

According to the Hydropower and Water Resources Planning and Design General Institute's reply to No.5 Issue, Guiyang Investigation and Design Institute (hereinafter "our institute") began the work of planning for main stream of Qingshuihe River from Nov.,1989, and accomplished and submitted The report of hydropower plan for main stream of Qingshuihe River in May, 1992. In Mar, 1994, the provincial government of Guizhou made ratification on the report of hydropower plans for main stream of Qingshuihe River and its examination opinions by means of No.40 (1994) issue, with instruction that continued to do the initial survey and design work well. The commendatory programme of hydropower cascade development on Qingshuihe River main stream in report is that: tail dam (980m) → Jiaoduhe (937m) → Dahuashui (868m) → Xindukou (775m) → Geliquiao (695m), with gross capacity of 267MW, annual generating capacity of 12.98×1000000000 kWh.

It's necessary to further survey and adjust the development means in this reach in order to rationalize the water power resource, to achieve much remarkable profits and fasten development of hydropower. We submitted adjustment report on hydropower planning of main Stream (Jiaoduhe to Geliqiao) of Qingshuihe River in Guizhou. And in Oct, 2003, after check by Hydropower and Water Resources Planning and Design General Institute and Planning Commission of Guizhou Province, they agreed to change the original three cascades development mode of Dahuashui, Xindukou and Geliqiao into two cascades development mode of Dahuashui (blended mode) and Geliqiao (dam type). Dahuashui's scale was increased by 180MW from initial 120MW.

Dette var en klar bekreftelse på at vannkraftverket var planlagt av kinesiske myndigheter helt uavhengig av klimakvoter.

4.3.6 Internasjonale retningslinjer

NVE fortalte også at deres utredning ikke hadde som mandat å utrede hvorvidt prosjektet var kvalifisert for klimakvotene, men kun se på andre miljømessige effekter av utbyggingen, som biologisk mangfold, virkning på lokalmiljø etc, i tillegg til å vurdere bærekraften til selve anlegget. NVEs vurdering var basert på kriteriene i International Hydropower Associations Sustainability Protocol. Altså vannkraftverkenes egen interesseorganisasjon.

Godkjenningskriteriene var mer interessante enn vi først var klar over: EUs kvotedirektiv stiller spesielle krav til dokumentasjon av vannkraftprosjekter som er større enn 20 MW før de kan godkjennes som klimaprojekt. Dahuashui-dammen kan produsere 180 MW, altså ni ganger mer. Dokumentasjon skal ifølge EU skje etter retningslinjer i rapporten "Dammer og utvikling - et nytt rammeverk for beslutninger" utgitt av FN-organet World Commission on Dams (WCD). Blant annet har britiske myndigheter utviklet et verktøy for å godkjenne kraftverk etter disse kriteriene.

Norge hevder hardnakket at disse kriteriene ikke er egnet. En sjekk på hjemmesiden til WCD, viser at prosjektet, utover å være et FN-støttet prosjekt, også er finansiert av Norges utenriksdepartement (sammen med statlige midler fra Danmark, Tyskland, Kina, Japan, Canada, Storbritannia, Sveits, Nederland, Irland og penger fra Verdensbanken og FN).

NVE var altså bedt av Finansdepartementet om å vurdere kraftverket etter helt andre retningslinjer. Etter retningslinjene til kraftverkseierens egen interesseorganisasjon - International Hydropower Association.

Forsker Axel Michaelowa gjorde oss oppmerksom på denne ikke ubetydelige forskjellen.

"World Commission on Dams er en uavhengig organisasjon. International Hydropower Association er vannkraftverkenes interesseorganisasjon. Det sier seg selv at det er forskjellig", sa han.

4.3.7 Ikke godkjent i EU – godkjent i Norge ~~Etter at vi ble oppmerksom på Sindicatum Carbon Capitals rolle, begynte vi å researche hva slags selskap det var og hvem som sto bak det. Det viste seg å være den libanesisk født finansmannen Assad Razzouk som hadde opprettet selskapet, og eide det sammen med xxxx. Han drev også andre xxxxxx. Vi var nødt til å snakke med selskapet. Sindicatum viste seg å være overraskende imøtekommende, og sjefen sjøl, Assad Razzouk sa seg villig til å møte oss i London innimellom en hektisk møteplan som innebar reisevirksomhet over hele verden. Vi møtte ham og flere representanter for Sindicatum i London. De svarte åpent og greit på de fleste spørsmål vi hadde, og var helt klare på en ting: de drev med kvotehandel for å tjene penger. De gjorde det også klart at vannkraftprosjektet i Kina var direkte rettet mot Norge som en stor vannkraftnasjon som la andre kriterier til grunn enn Europa for øvrig. Sindicatum håpet Norge kunne bli en samarbeidspartner i flere vannkraftprosjekter i tiden fremover.~~

~~Ifølge Sindicatum var det ikke noe problem for dem å finne prosjekter å involvere seg i. Særlig ikke i Kina der National Development and Reform Commission har god oversikt over prosjekter som kan trenge CDM-penger. Ifølge den britiske kvotemegleren var vannkraftverket i Kina stoppet opp da Sindicatum engasjerte seg i det. Britene ville imidlertid heller ikke si noe om prisen på Norges kvoter eller hvor mye de satt igjen~~

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 11 pt, Fet

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 11 pt, Fet

Formatert: Blokkjustert

med. Men de gjorde det klart at kineserne ikke fikk noen penger dersom kvotene ikke blir godkjent.

Under et besøk hos kvotebørsen Vi hadde også gjort avtale om å møte med representanter for European Climate Exchange i London opplyste forretningsutvikler Sara Ståhl at klimakvoter fra vannkraftverk over 20 MW var ekskludert fra handel på børsen ettersom verken Storbritannia eller andre EU-land godkjente den type klimaprojekter på grunn av kontroversene rundt store vannkraftutbygginger. Kraftverket i Kina er 180 MW.

Ettersom Norges motpart i kjøpet av klimakvoter var et britisk registrert selskap, når vi først skulle på besøk dit. Dette er etter hvert blitt en av de ledende børsen for handel med klimakvoter i Europa. Børsen skulle uken etter starte handel med CDM kvoter som ikke har vært i salg over børs i Europa tidligere. Forretningsutvikler Sara Ståhl ved børsen kunne opplyse at klimakvoter fra vannkraftverk over 20 MW var ekskludert fra handel på børsen ettersom verken Storbritannia eller andre EU-land godkjente den type klimaprojekter. Kraftverket i Kina er ni ganger så stort.

Vi tenkte at dette måtte være et problem for Sindicatum som er hjemmehørende i Storbritannia ettersom retningslinjene sier at prosjektet skal godkjennes både i opprinnelseslandet og kjøperlandet.

Vi kontaktet videre for britiske miljømyndigheter (Defra) for å høre om prosjektet var godkjent hos dem. Det var det ikke, og det var heller ikke søkt. Britiske myndigheter hadde godkjent 532 ulike kvoteprosjekter, men aldri et vannkraftverk større enn 20 MW. De antydte at det kunne tenkes kvotene ville bli søkt godkjent i hjemlandet til Sindicatums kunderkjøperen av kvotene.

Fra Defra fikk vi tilgang til britiske godkjenningsskriterier:

"The (EU) Linking Directive provides that in the case of hydro electric projects with a generating capacity exceeding 20MW, Member States when approving such projects must take into account relevant criteria, including those set out in the World Commission on Dams (WCD) November 2000 Report "Dams and Development – A New Framework for Decision-Making"

På spørsmål til Norges Finansdepartement viste det seg at Norge hadde tenkt å godkjenne kvotene selv, på andre kriterier enn EU og resten av den vestlige verden.

Miljøverndepartementet (ledet av Finansministerens partifelle og venn) ville ikke kommentere søknaden overfor oss, men etter noe press fikk vi tilsendt et "bakgrunnsnotat" hvor det fremgår at departementet ikke har tenkt å gjøre noen egne vurderinger av prosjektet: «Vi har ikke etablert noe nasjonalt godkjenningssapparat for å overprøve de vurderinger som Kyotoprotokollens organer gjør», heter det i notatet. En byråkrat i Miljøverndepartementet som jobbet med godkjenning av kvoteprosjekter, fortalte at Norge mer eller mindre godkjenner slike prosjekter automatisk uten å gjøre noen selvstendige vurderinger, i motsetning til en del andre land som for eksempel Tyskland som gjør egne selvstendige vurderinger av prosjektene. Byråkraten ønsket ikke å bli sitert. Miljøverndepartementet ville ikke kommentere godkjenningssøknaden overfor oss, men etter noe press fikk vi tilsendt et "bakgrunnsnotat" hvor det fremgår at departementet ikke har tenkt å gjøre noen egne vurderinger av prosjektet fordi:

«Vi har ikke etablert noe nasjonalt godkjenningssapparat for å overprøve de vurderinger som Kyotoprotokollens organer gjør», heter det i notatet.

4.3.8 Departementet unntar informasjon

(HER KAN VI PUTTE INN DET MED DOE GØRANI)

Vi syntes etter hvert at kvotene luktet ganske vondt. Fremgangsmåten tydet på at Norge hadde valgt en ganske kynisk rute for å oppnå våre forpliktelser i forhold til Kyoto-avtalen. Var Dahuashui-prosjektet egentlig "addisjonelt" i FN forstand?

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Skrift: Kursiv

Formatert: Blokkjustert, Innrykk: Venstre: 1,25 cm

Formatert: Skrift: Kursiv

Formatert: Engelsk (USA)

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Engelsk (Storbritannia)

Formatert: Ingen kontroll med løse linjer, Automatisk tegnstand mellom latinske og asiatiske tegn, Juster mellomrom mellom asiatiske tekst og tall

Formatert: Engelsk (USA)

Formatert: Skrift: (Standard) Times New Roman, 10,5 pt, (asiatisk) Kinesisk (forenklet, Folkerepublikken Kina), (Annen) Engelsk (USA)

Formatert: Skrift: (Standard) Times New Roman, 10,5 pt, (asiatisk) Kinesisk (forenklet, Folkerepublikken Kina)

Formatert: Norsk, bokmål (Norge)

Formatert: Skrift: (Standard) Times New Roman, 10,5 pt, (asiatisk) Kinesisk (forenklet, Folkerepublikken Kina)

Formatert: Skrift: (Standard) Times New Roman, 10,5 pt, (asiatisk) Kinesisk (forenklet, Folkerepublikken Kina)

Formatert: Skrift: (Standard) Times New Roman, 10,5 pt, (asiatisk) Kinesisk (forenklet, Folkerepublikken Kina)

Formatert: Skrift: (Standard) Times New Roman, 10,5 pt, (asiatisk) Kinesisk (forenklet, Folkerepublikken Kina)

Formatert: Norsk, bokmål (Norge)

Formatert: Skrift: Kursiv

Formatert: Innrykk: Venstre: 1,25

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 11 pt, Fet

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Blokkjustert

Et nytt spørsmål meldte seg også. Hvis dette var det beste prosjektet Norge hadde å velge i, hvordan så de andre prosjektene Norge var tilbyddt ut?

Vi ba derfor Finansdepartementet om innsyn i alle dokumenter som omhandlet tilbud om kvotekjøp, for å sammenligne.

Vi ble møtt med massivt hemmelighold fra departementets side. Samtlige dokumenter som omhandlet kvotekjøp ble unntatt offentlighet. Det overrasket oss ganske kraftig ettersom avdelingsdirektør Sigurd Klakeg hadde fortalt at departementet etterstrebet åpenhet rundt dette.

Vi ba departementet revurdere sin beslutning om offentlighet (bevisst uten å klage, se også pkt xx6. Spesielle erfaringer). Departementet revurderte, og ga oss likevel en del dokumenter. De viste seg å være helt betydningsløse og var åpenbart feilaktig var unntatt offentlighet i første runde.

Blant disse var:

- Nyhetsbrev fra www.offentligeanskaffelser.no

Nyhetsbrevet var unntatt offentlighet etter §6 nr. 2 bokstav a. Det var imidlertid fullt ut offentlig tilgjengelig på Forum for offentlige anskaffelser hjemmeside (<http://www.offentligeanskaffelser.no/nyhetsbrev.php>), og synes å være rettet mot offentligheten. Det fremstod derfor merkelig at det var påkrevet å gjøre unntak fra Offentlighetsloven og nekte offentligheten tilgang på dokumentet.

Vi fikk etterhvert en begrunnet skepsis til departementets praksis i forhold til offentlighet.

- Oversendelsesbrev for offentlig årsrapport fra det norske selskapet Green Resources as.

Selve årsrapporten var offentlig i Brønnøysundregistrene allerede en måned i forveien, men var unntatt offentlighet i finansdepartementet. Vi var undrenet oss over, til at dette var "påkrevet" av hensyn til Statens økonomiforvaltning.

Vi fikk etterhvert en begrunnet skepsis til departementets praksis i forhold til offentlighet.

På grunn av Finansdepartementets hemmelighold, var det også et problem å finne ut av prisen Norge har betalt for kvotene. Heldigvis finnes det markedspriser både på European Climate Exchange, Nordpool og i dagsrapporter fra rådgivningsselskapet Point Carbon.

Dessuten fant vi prismodeller fra Sindicatum som gjorde det mer eller mindre mulig å beregne hvor stor del av pengene som lå igjen i hvert ledd. På denne måten gjorde vi oss opp en ganske presis mening om prisen.

Dermed var det mulig å slutte at en stor andel av verdiskapningen havnet hos Sindicatum. Nærmere bestemt rundt xx millioner av de xx millioner Norge skulle betale.

4.4.d. Norges samarbeidspartner i prosjektet, Sindicatum Carbon Capital

Ett av de første spørsmålene vi stilte oss da vi leste prosjektbeskrivelsen for Dahuashui var "Hvem har skrevet denne?" Svaret står et stykke bak i rapporten. "The baseline study was prepared by Gareth Phillips and Daniel Bussin of Sindicatum Carbon Capital Ltd., 18 Hanover Square, London W1S 1HX".

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Utheving

Formatert: Venstre

Formatert: Punktmerking og nummerering

Formatert: Norsk, bokmål (Norge)

Formatert: Norsk, bokmål (Norge)

Formatert: Skrift: 10,5 pt, Norsk, bokmål (Norge)

Formatert: Normal

Formatert: Punktmerking og nummerering

Formatert: Norsk, bokmål (Norge)

Formatert: Skrift: 10,5 pt, Norsk, bokmål (Norge)

Formatert: Skrift: 10,5 pt, Norsk, bokmål (Norge)

Formatert: Normal, Innrykk: Venstre: 0,63 cm, Ingen punktmerking eller nummerering

Formatert: Venstre

Formatert: Skrift: 10,5 pt

Formatert: Skrift: 10,5 pt, Norsk, bokmål (Norge)

Formatert: Skrift: 10,5 pt

Formatert: Norsk, bokmål (Norge)

Formatert: Skrift: 10,5 pt

Formatert: Skrift: 10,5 pt

Formatert: Skrift: 10,5 pt, Norsk, bokmål (Norge)

Formatert: Norsk, bokmål (Norge)

Formatert: Norsk, bokmål (Norge)

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt, Fet

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt, Fet

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt

Formatert: Skrift: Fet

Formatert

Formatert: Engelsk (USA)

Formatert: Skrift: Ikke Kursiv

I beskrivelsen står Sindicatum Carbon Capital i UK også som "part" i prosjektet. Vi ble nysgjerrige på hvilken rolle dette selskapet egentlig spilte. Finansdepartementet opplyste på spørsmål at Sindicatum var dets motpart i kontrakten om kjøp av kvoter i Kina.

Formatert: Venstre

4.4.1 Et finanshus

Sindicatum Carbon Capital er et britisk selskap etablert i 2005 som et underselskap av finanshuset Sindicatum Group. Sindicatum Group er etablert av den libanesiske-fødte finansmannen Assaad Razzouk. Razzouk som har en lang karriere i den internasjonale investeringsbanken Nomura bak seg kunne vi lese på selskapets hjemmesider.

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 11 pt, Fet

Vi hentet ut selskapsinformasjon og regnskaper fra Companies House i Storbritannia. Tallene viste at Sindicatum var lite, uten inntekter og med store tap i 2006. Det samme gjaldt morselskapet. Rolleutskifter av Razzouk og andre av selskapets nøkkelpersoner viste at de var involvert i finansbransjen.

Vi gikk gjennom en god del informasjon på selskapets hjemmesider. Der fant vi også bilder og video fra selskapets arrangementer på den store klimakonferansen på Bali rett før jul i 2007 der flere representanter fra Norges regjering og embedsverk deltok. Følgende sto skrevet i en artikkel fra Financial Times' dekning på Bali:

"I attended a press conference in a luxury spa. The organizers, British climate change project developer Sindicatum Carbon Capital, claimed the location was chosen because nowhere else was available near the conference centre. I wasn't so sure – more like clever marketing to entice the hacks. I'd say. Alas, we weren't offered even a foot rub from the attendant therapists during the proceedings."

Formatert: Venstre, Innrykk: Venstre: 0 cm

4.4.2 Tilrettelegger

Sindicatum er etablert for å fange opp prosjekter hvor det ligger potensial til å få inntekter fra klimakvoter. Selskapet tar på seg ansvaret og risikoen for å få klimakvotene godkjent i FN og for å få kvotene videregitt.

For dette formålet hadde Sindicatum ansatt blant andre Gareth Phillips, tidligere sjef i ett av de største verifiseringsselskapene av klimakvoter (SGS), og teknisk ekspert på kriteriene og beregningene som er nødvendig for å utløse kvoter. Phillips og hans team gjorde grovarbeidet som skulle til for å få kvotegodkjenning. På denne måten fikk Sindicatum tilgang til billige kvoter, uten risiko for utstederen. Hvert ledd i denne prosessen hadde ifølge Sindicatum en verdi. Noe av verdien lå i selve prosjektet, og noe lå i "foredlingen" av prosjektet, gjennom sertifisering, kvotesøknad, godkjenning etc.

Vi fikk en avtale med Sindicatum i London, hvor sjefen Assaad Razzouk møtte oss med et team på fire andre personer. De bekreftet at Sindicatum var et investeringsselskap, som opptrer rådgiver mellommann mellom kvotestudere og kvotekjøpere, samtidig som de tilrettelegger prosjekter ved å ta ansvar for godkjenningsspross og sertifisering.

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 11 pt, Fet

"Vi ser på det som en grunnleggende lønnsom forretningsidé. Dette selskapet er grunnlagt på ideen om at frisk luft har en pris, og at den prisen vil stige i årene fremover.", fortalte Assaad Razzouk under vårt møte i London.

Formatert: Kontroll med løse linjer, Ikke juster avstand mellom asiatisk og latinsk tekst, Ikke juster avstand mellom asiatisk tekst og tall

Han og medarbeiderne svarte åpent og greit på de fleste spørsmål vi hadde, og var helt klare på en ting: de drev med kvotehandel for å tjene penger. De gjorde det også klart at vannkraftprosjektet i Kina var direkte rettet mot Norge som en stor vannkraftnasjon som la andre kriterier til grunn enn Europa for øvrig. Sindicatum håpet Norge kunne bli en samarbeidspartner i flere vannkraftprosjekter i tiden fremover.

4.4.3 Satser på vannkraftprosjekter

Sindicatum viste seg å ha tilgang på flere gigantiske vannkraftprosjekter. Dokumentasjon for dette fantes i FNs database og på www.netinform.net (TÜV-SÜD). Minst ett av disse er Geli-dammen som er nevnt i de samme langtidspanene fra 90-tallet fra kinesiske myndigheter (se ovenfor). Sindicatum innrømmet at disse kvotene var rettet mot Norge, fordi Norge som vannkraftnasjon hadde evne til å endre regelverket og spillereglene rundt dette i Europa.

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 11 pt, Fet

Et ubehagelig spørsmål er om Norge har fått billige kvoter mot løfte om lobbyvirksomhet for å endre EUs godkjenningsspraksis.

SINDICATUM VISTE SEG Å HA TILGANG PÅ FLERE GIGANTISK VANNKRAFTPROSJEKTER I KINA. DOKUMENTASJON PÅ DETTE FANTES I FN-DATABASEN OVER PROSJEKTER, BBLANT ANNET GELI DAMMEN (REF KINESISK UTREDNING).

SINDICATUM INNROMMET AT DISSE KVOTENE VAR RETTET MOT NORGE, SOM VANNKRAFTNASJON HADDE NORGE ÅPENBART POTENSIALE TIL Å ENDRE REGELVERKET I EUROPA.

HADDE ORGE FÅTT BILLIGE KVOTER FOR Å DELTA I Å ENDRE SPILLEREGLENE?

Oppdaterte databaser viser at Sindicatum er involvert i minst fem vannkraftprosjekter som er så store at de neppe blir godkjent i Europa. Dette er trolig spekulative kvoter med stort profittpotensial.

Ifølge Sindicatum var det ikke noe problem for dem å finne prosjekter å involvere seg i. Særlig ikke i Kina der "National Development and Reform Comission" har god oversikt over prosjekter som kan trenge CDM-penger. Ifølge Sindicatum var vannkraftverket i Kina stoppet opp da firmaet engasjerte seg i det. Men tanken på kvotepenger fikk kineserne til å gjenoppta byggingen. Britene ville imidlertid heller ikke si noe om prisen på Norges kvoter eller hvor mye de satt igjen med. Men de gjorde det klart at kineserne ikke får noen penger dersom kvotene ikke blir godkjent.

"Dette prosjektet er et godt eksempel på at hadde det ikke vært for disse inntektene, så hadde det stått et halvferdig kraftverk ut i elven der", sa avdelingsdirektør Sigurd Klakeg i Finansdepartementet.

4.4.4. Drahjelp fra Kina

Britene ville heller ikke si noe om prisen på Norges kvoter eller hvor mye de satt igjen med. Men de gjorde det klart at kineserne ikke får noen penger dersom kvotene ikke blir godkjent.

Basert på Sindicatums egen verdiskapings modell, samt tilgjengelige markedspriser på CO2-kvoter, konkluderte vi med at minst 30% av pengene Norge betalte for sine kvoter, må ha havnet hos Sindicatum og ikke hos de kinesiske utbyggerne. Nærmere bestemt rundt 30 millioner av de 100 millioner kronene Norge etter våre beregninger måtte betale for kvotene.

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 11 pt, Fet

4.5.

d. Hva gjør andre land det er naturlig å sammenligne seg med for å oppfylle Kyoto-forpliktelsene

Vi følte oss etter hvert ganske sikre på at Norge bak fernisset av politiske miljøfesttaler gjorde en ganske dårlig jobb i forhold til selve formålet bak kvotehandel: Å redusere utslipp av miljøgasser.

Flere kilder mente Norge var ordentlig på etterskudd, og ville få problemer med å oppfylle Kyoto-kravene, med den strategi de fulgte. Ettersom kvotehandel var så sentralt i regjeringens strategi, var dette viktig å få klarhet i 22. Dette var vanskelig å slå fast ut fra de fakta og opplysninger vi hadde skaffet så langt. Den enkleste måten å løse dette på, var å sammenligne med andre.

Vi begynte å orientere oss om Danmarks og Sveriges kvotekjøpsprogram. Vi la også opp til et besøk i Danmark, ettersom det passet godt med intervjuavtalen med Hans Jürgen Stehr.

4.5.1 Danmarks program

Danmarks strategi viste seg å være mye bredere enn Norges, og langt mer i tråd med bakgrunnen for u-landskvotene, hvor overføring av teknologi og kunnskap skal gå hånd i hånd med økonomiske overføringer. Sitatene fra de danske byråkratene i Energistyrelsen oppsummerer dette fint:

- Den tanken at man bare kjøper klimakvoter i markedet, er fremmed for oss. Vi har en aktiv tankegang om at det skal skje en overføring av hjelp til de landene hvor vi er involvert. Både overføring av teknologi, kompetanse og økonomisk bistand, sier sjeffkonsulent Ulla Blatt-Bendtsen.

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt, Fet

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt, Fet

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt

Formatert: Blokkjustert, Ingen punktmerking eller nummerering

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 11 pt, Fet

- Et viktig siktemål med å kjøpe kvoter i utviklingsland er å støtte oppbygging av den industrielle kapasiteten i de landene som trenger det mest. Klimaprosjekter er en mulighet til å bygge opp en infrastruktur rundt klimaprojektene. Det er tiltak som gavner de fattigste, sier Jakob Linulf.

Danmark, med sin satsing på vindkraft og bioenergi, trenger ikke kjøpe kvoter for å oppfylle Kyoto-forpliktelsene, men gjør det likevel. Resultatet er at Danmark har dekket inn alle mer enn sine forpliktelser helt frem til 2012. Noe av siktemålet var å legge til rette for danske bedrifter når det blir et krav overfor private aktører å dekke inn sine klimaforpliktelser:

- Målet med vårt arbeid er jo delvis å legge til rette for at danske bedrifter skal ha et marked å handle klimakvoter i når bedriftene må oppfylle sine klimaforpliktelser. På denne måten etablerer vi et nettverk av leverandører, kjøpere og utestasjoner som er tilgjengelig for private kvotekjøpere, og det vil utvilsomt bli en viktig del i fremtiden. Det er ambisiøst, men ved å gjøre det på denne måten vil vi sitte igjen med en stor politisk ressursbase og enorm kunnskap om å engasjere seg i slike prosjekter foran en ny Kyoto-avtale for perioden etter 2012, sier kontorchef Anton Beck.

4.5.2 Lavere priser enn Norge

Vi fikk også oversendt investeringsbudsjett og status for svenske investeringer i CDM-kvoter, og slik ble det mulig for oss å slå fast at den norske regjeringen lå langt bak våre nordiske naboer. Ikke bare var deres programmer bredere og innrettet mot å oppfylle langt mer ambisiøse kriterier for miljø, teknologi- og kunnskapsoverføring og reell hjelp til u-landene. Sverige og Danmark klarte også å skaffe flere kvoter, bedre kvoter og til en langt lavere pris enn Norge:

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 11 pt, Fet

Våre naboer

Sverige og Danmark startet sine programmer for å kjøpe klimakvoter for å oppfylle Kyotoavtalen i 2002 og 2003. Norge kom i gang i 2007. Resultatet er at Norge betaler en mye høyere pris for utslippsreduksjoner.

	Budsjett (mill.nok)	Forventet utslippsreduksjon (mill. tonn CO ₂)	Gjennomsnittspris (kr/tonn)
Norge	4.000.000	40.000	100
Sverige	388.000	7.000	55
Danmark	1.220.400	20.000	61

Grafikk: DN 25. mars 2008

e. Kunnskap om Sindicatum

Ett av de første spørsmålene vi stilte oss da vi leste prosjektbeskrivelsen, var "Hvem har skrevet denne?" Svaret står et stykke bak i rapporten:

The baseline study was prepared by Gareth Phillips and Daniel Bussin of Sindicatum Carbon Capital Ltd., 18 Hanover Square, London W1S 1HX

I beskrivelsen står Sindicatum Carbon Capital i UK også som "part" i prosjektet. Vi ble nysgjerrig på hvilken rolle dette selskapet egentlig spilte

Gjennom postlistene til Finansdepartementet skjønte vi fort at Sindicatum var selgeren av kvotene. Sindicatum var et britisk selskap, og informasjon om dette var relativt lett tilgjengelig. Det var ganske nystartet, som et underselskap av en "boutique investment bank" — i praksis et finansmeglerhus. Vi hentet ut selskapsinformasjon og regnskaper fra Companies House i Storbritannia, og gikk gjennom en god del informasjon fra selskapets hjemmesider. Her fant vi også bilder og video fra selskapets arrangementer på klimakonferansen i Bali.

Fra Financial Times' dekning i Bali:

"I attended a press conference in a luxury spa. The organisers, British climate change project developer Sindicatum Carbon Capital, claimed the location was chosen because nowhere else was available near the conference centre. I wasn't so sure — more like clever marketing to entice the hacks, I'd say. Alas, we weren't offered even a foot rub from the attendant therapists during the proceedings."

Nøkkelen var at Sindicatum snappet opp prosjekter hvor det lå potensiale til å få inntekter fra klimakvoter. Deretter påtok Sindicatum seg ansvaret og risikoen for å få klimakvotene godkjent i FN. For dette formålet hadde Sindicatum ansatt Gareth Phillips, en tidligere sjef i ett av de største verifiseringsselskapene, og teknisk ekspert på kriteriene og beregningene som er nødvendig for å utløse kvoter. Phillips og hans team gjorde grovarbeidet som skulle til for å få kvotegodkjennelse. På denne måten fikk Sindicatum tilgang til billige kvoter, uten risiko for prosjektutviklerne. Hvert ledd i denne prosessen hadde ifølge Sindicatum en verdi. Noe av verdien lå i selve prosjektet, og noe lå i "fordelingen" av prosjektet, gjennom sertifisering, kvotesøknad, godkjennelse etc.

Vår konklusjon var at minst 30% av pengene havnet hos Sindicatum, og ikke i kvoteprosjektet.

Vi oppsøkte Sindicatum i London, hvor sjefen Assaad Razzouk møtte oss med et team på fire andre personer. De bekreftet at Sindicatum var et investeringsselskap, som opptrådte som mellommann mellom kvoteprosjekter og kvotekjøpere, samtidig som de tar interesse i prosjektet ved å ta ansvar for godkjenningssprosess og sertifisering.

"Vi ser på det som en grunnleggende lønnsom forretningsidé. Dette selskapet er grunnlagt på ideen om at frisk luft har en pris, og at den prisen vil stige i årene fremover."

4.6. Norges rolle i utviklingen av kvotehandelen

I arbeidet fikk vi også [tilgang på dokumenter som viste en kilde som hadde kunnskap om](#) hvordan Norge hadde vært en pådriver for hele kvotehandelsordningen. Dette var en strategisk handling for å motvirke krav som kunne komme i konflikt med oljeindustrien og Norges rolle som oljeproduserende land. Sterke miljøkrav, for eksempel krav til reelle reduksjoner, ville kunne ramme Norges nasjonaløkonomi. En drivkraft i dette arbeidet var Jens Stoltenberg.

Vi fikk også tilgang til et utvalg offentlige dokumenter som påviste hvordan Norge drev stor diplomatisk lobbyvirksomhet overfor u-land, særlig i Afrika, for å få implementert "fleksible mekanismer", hvor de rike landene kunne oppnå kvoter ved å finansiere miljøvennlig energiproduksjon i u-land fremfor å kutte selv.

Ved å legge penger på bordet som ville være tilgjengelige for fattige land, fisket Norge stemmer foran Kyoto-konferansen. I denne prosessen viste dokumentene at Norge investerte i klimaprojekter, og gikk foran ved å kjøpe de første klimakvotene, i land som Costa Rica, Mexico, Polen og Burkina Faso.

[Denne strategien var forankret helt til topps i regjeringen, og i materialet var blant annet regjeringsnotater hvor dette gikk frem.](#)

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt, Fet

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt

Formatert: Skrift: Fet

Formatert: Venstre

Dokumentene viste også hvordan Norge etter å ha vunnet frem i Kyoto, vendte seg bort fra kvotemarkedet i 10 år, og sluttet å interessere seg for utslippsreduksjoner og kvoter. Inntil 2007.

Det var et sensitivt materiale, som viste at Norge hadde opptrådt som en ren kapitalistisk aktør for å beskytte Norges interesser.

I de ti årene som hadde gått, var Norge blitt en klimaversting, bare marginalt bak USA i utslipp per capita (2004-tall):

List of countries by carbon dioxide emissions per capita

Rank	Country	1990	2003	2004
1	Qatar	22.5	63.1	69.2
2	Kuwait	21.1	31.1	38.0
3	United Arab Emirates	29.3	33.6	37.8
4	Luxembourg	26.3	22.0	24.9
5	Trinidad and Tobago	13.9	22.1	24.7
6	Brunei	22.7	12.7	24.1
7	Bahrain	22.5	31.0	23.9
8	Netherlands Antilles	6.3	22.7	22.2
9	Aruba	27.7	22.3	21.3
10	United States ^[1]	18.9	19.8	20.4
11	Canada	15.0	17.9	20.0
12	Norway	7.8	18.0	19.01
13	Australia	16.2	18.0	16.3

Source: United Nations Millennium Development Goals Indicators (accessed 12 September 2007).

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Overskrift 2, Ingen punktmerking eller nummerering

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Overskrift 2

6. 5. Oppsummering

Formatert: Overskrift 2, Ingen punktmerking eller nummerering

Vårt prosjekt ~~omfor~~ å finne ut mer ~~omav hvordan~~ handelen med ren luft ~~fungerte~~, hadde gitt oss en sak som var meget kritisk til Norges regjering's håndtering av klimakrisen og Norges internasjonale forpliktelser under Kyoto-avtalen.

Formatert: Blokkjustert

Vi oppsummerte våre funn slik:

- Norge har inngått avtale med et klimaprojekt som gir høyst tvilsom miljøgevinst
- Avtalemotparten er et britisk finansfirma, Sindicatum Carbon Capital.
- En stor andel av kvoteprisen, ender som gevinst hos Sindicatum
- Prosjektet bidrar ikke til overføring av teknologi eller kunnskap ~~,- slik forutsetningen var.~~
- Ifølge informasjon fra Finansdepartementet ~~skulle~~ Norges kjøp av CDM-kvoter bygge på fire grunnleggende premisser.
  - Direkte kjøp fra FN-prosjekter med klimagevinst
  - Kjøp i en tidlig fase av prosjekter
  - Vektlegging av teknologioverføring til u-land
  - Kjøp fra land med liten tilgang på CDM-finansiering
- I virkeligheten var det helt omvendt:
  - Kvoter kjøpt fra finansiell mellommann. Ingen klimagevinst godkjent av FN
  - Kvoter kjøpt fra 90% ferdig prosjekt – usikker klimagevinst
  - Ingen teknologioverføring
  - Kjøpt fra Kina – største aktør på CDM-prosjekter

Formatert: Venstre

Funnene ga grunnlag for å stille alvorlige spørsmål til regjeringen om dens miljøpolitikk og fanesaken om Norges overoppfylling av Kyoto-avtalen.

Vår analyse var at Norge var i en vanskelig posisjon, fordi forpliktelsene i henhold til Kyoto var igno~~rr~~ert i mange år. Derfor var Norge henlatt til å måtte "shoppe" lettvinde kvoter til høye priser i finansmarkedet ~~for slike kvoter.~~

I ettertid har det vist seg at dette stemmer. I 2008 har Norge ikke klart å utvikle en eneste kvote som tilfredsstiller Kyoto-kriteriene, og de kvotene Norge kjøpte fra Dahuashui, har ikke blitt godkjent av FN. I 2008 brukte regjeringen ikke en eneste krone av de fire milliardene som var satt av til nye klimakvoter.

Formatert: Blokkjustert

I tillegg til denne problemstillingen mener vi å ha påvist svakheter ved godkjenningsordningen som skal sikre kvotene. Alle aktørene, inkludert verifiseringsorganer, har sterke incentiver økonomiske interesser for å få kvotene markedet igjennom. (Dette ble tydelig da DNV (Veritas) i fjor høst ble fratatt retten til å

Formatert: Overskrift 2 Tegn

validere erifisere prosjekter på grunn av mangler i dokumentasjon og teknisk kompetanse i november 2008. Godkjenningen ble suspendert etter at FN-organet som godkjenner klimaprojekter i u-land, var på inspeksjon hos Veritas. FN mener blant annet at organet ikke har god nok dokumentasjon på at de ekspertene som har undersøkt klimaprojektene, har den rette kompetansen. Veritas har vært inne som kontrollør av omtrent halvparten av cdm-prosjektene i FN så langt.

Vår oppfølging viste også at norske miljømyndigheter godkjente klimavotene fra Dahuashui, uten å ha kunnskap om prosjektet eller kriteriene, men fordi det passet norske myndigheter.

6. Spesielle erfaringer

6.1. Spesielt om kildebruk

Klimasaken var et vanskelig kildemessig område å jobbe med. Aktørene i den offentlige debatten er i stor grad aktører og aktivister som taler sine egne interesser. Som en av våre kilder sa: De som lever av problemet, er sjelden en del av løsningen.

meler sin bakte

-D

Det er også stor uenighet i fagmiljøer om kvotehandel generelt, og u-landskvoter spesielt. S og selv Kyotoavtalen og grunnlaget den bygger på, er gjenstand for stor mistro og debatt blant politikere, klimaforskere og miljøorganisasjoner.

Dertil har potensielle kilder også interesser i det samme markedet. Et godt eksempel er Norges største fagmiljø på kvotehandel, Point Carbon, som er rådgiver for Staten i kvotekjøps spørsmål, og dermed forhindret fra å uttale seg om dette prosjektet.

Point Carbons råd i dette tilfelle var for sikkerhets skyld også unntatt offentlighet.

Utfordringen var derfor å finne kilder vi kunne basere oss på som hadde høy nok troverdighet i både fagmiljøer og offentlighet.

Vi fant løsningen ble å basere oss på kilder med høy miljøfaglig kompetanse, en positiv holdning til kvotehandel og så nøytrale posisjoner som mulig i forhold til egeninteresse.

7. Spesielle erfaringer

6.2. Regjeringens hemmelighold.

Ettersom den kompliserende faktor for saken, varet skulle vise seg å bli en veldig komplisert historie å fortelle, delvis på grunn av Norges omfattende hemmelighold av faktiske opplysninger. Klimasaken som politisk sak var veldig spesiell å jobbe med (se punkt XXZZYY), og delvis fordi så mye politisk "støy" omhyllet de faktiske forholdene i Norges klimainnsats.

Vi opplevde at vår begjæring om innsyn i klimakvotehandelen ble returnert fra Finansdepartementet med samtlige dokumenter i saken unntatt offentlighet.

Noen dokumenter som åpenbart ikke kunne unntas, er senere frigitt, men ingen som har faktisk informasjon om gjennomføringen av Norges politikk.

Senere klagerunder har ikke ført frem, og saken ligger nå hos Sivilombudsmannen. Avgjørelse vi falle i nær fremtid.

Vi har tatt en avgjørelse om å forfølge dette hemmeligholdet, selv om vårt arbeid med saken for lengst er avsluttet.

Formatert: Skrift: 10,5 pt

Formatert: Skrift: 10,5 pt

Formatert: Skrift:

Formatert: Overskrift 2 Tegn

Formatert: Norsk, bokmål (Norge)

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Overskrift 2, Ingen punktmerking eller nummerering

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt, Fet

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt

Formatert: Blokkjustert, Nummerert + Nivå: 1 + Nummereringsstil: 1, 2, 3, ... + Start på: 1 + Justering: Venstre + Justert ved: 0,63 cm + Tabulator etter: 1,27 cm + Innrykk ved: 1,27 cm

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt, Fet

Formatert: Ingen punktmerking eller nummerering

Formatert: Blokkjustert

Formatert: Venstre

Formatert: Venstre

Det er flere forhold rundt hemmeligholdet som er spesielt:

Finansdepartementet ~~opptrer annerledes enn andre departementer, og har for eksempel~~ ingen elektronisk postjournal. Det betyr at vi måtte dra til regjeringskvartalet for å ble gjennom permene der. Det er en terskel som gjør det vanskeligere å finne frem.

Hemmeligholdet bidrar til å forpurre kritisk journalistikk.

Regjeringen har effektiv avskåret de beste informasjonskildene, og mørklagt sin virksomhet rundt kjøp av klimavoter og Norges oppfyllelse av Kyoto-protokollen. Dette gjør det helt umulig å basere seg på offentlige kilder i Norge, og muligheten til å drive kritisk journalistikk er langt på vei blokkert.

6.2.1. Klage

Vi vurderte å klage til Kongen i statsråd, men slo dette fra oss. Det var ikke troverdig at regjeringen selv skulle avgjøre klagen, og et vedtak i statsråd ville avskåret muligheten til å få en uhildet vurdering. Vedtak der kan ikke påklages til noe annet organ.

Vi valgte derfor å klage til Sivilombudsmannen, som er et uavhengig organ. Det har imidlertid andre ulemper. Klageprosessen hos Sivilombudsmannen har så langt tatt 8 måneder. Finansdepartementet har i flere runder funnet argumenter for hvordan innsyn i den avsluttede anbudsrunder vil være skadelig for den norske statens "økonomiske interesser og gjennomføringen av en forsvarlig økonomiforvaltning". Finansdepartementet har i ettertid aktivt begynt et arbeid for å institusjonalisere hemmelighold rundt kjøp av klimavoter (se punkt "Etterfølgende hendelser", under).

6.3 Offentlighetsspørsmålet – ny lov

Det ble i 2006 vedtatt ny offentlighetslov: "Offentleglova".

Både justisdepartement og Stortinget har i forbindelse med loven understreket behovet for mer offentlighet i saker som handler om offentlig innkjøp og i saker som handler om Norges forhold til internasjonale forpliktelser (Innst. O nr. 41 2005-2006).

Denne loven var imidlertid ikke trådt i kraft da vi jobbet med saken i 2008. Vi argumenterte likevel med at lovgivers holdning til offentlighet måtte få betydning for meroffentlighetsvurderingen.

Finansdepartementet har aktivt motarbeidet dette, og anser kvotehandelen å være en "ren markedsaktivitet", uten å se dette i lys av Norges ratifisering av Kyoto-protokollen.

Da vi søkte i Sivilombudsmannens database for å finne rettskildeggrunnlag for vår begjæring, fant vi uttalelser som knyttet seg til Grunnlovens §110b. Denne omhandler borgernes rett til "et Milieu som sikrer Sundhed og til en Natur hvis Produktionsævine og Mangfold bevares"

Ikke nok med det, paragrafen sikrer også offentligheten innsyn i tiltak som får virkning for miljøet:

"For at ivareta deres Ret i Henhold til foregaaende Led, ere Borgerne berettigede til Kundskab om Naturmilieuets Tilstand og om Virkningerne af planlagte og iværksatte Indgreb i Naturen."

Vi mener at dette, i tillegg til de klassiske offentlighetsregler, tilsier at det må være offentlighet rundt kvotehandel og prosjekter. Å kjøpe benytte klima-kvoter kjøpt utviklet og tilrettelagt av spekulanter, i stedet for å kutte i egne utslipp i henhold til internasjonale forpliktelser, er slik vi ser det et inngrep som borgerne er berettiget til å få informasjon om.

Klimaendringer er i dag ansett å være en realitet med virkninger for økosystemet og konsekvenser for matvareproduksjon, skogdrift, fiskeri, vannforsyning, fysisk infrastruktur og helseproblemer. Dette må ses i lys av at Norge er en av verdens største produsenter av fossilt brensel og i CO2-utslipp per capita.

Formatert: Venstre

Formatert: Venstre

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 11 pt, Fet

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt, Fet

Formatert: Flere nivåer + Nivå: 2 + Nummereringsstil: 1, 2, 3, ... + Start på: 3 + Justering: Venstre + Justert ved: 0 cm + Tabulator etter: 0,63 cm + Innrykk ved: 0,63 cm

Formatert: Punktmerking og nummerering

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt, Fet

Formatert: Ingen punktmerking eller nummerering

Formatert: Venstre

Formatert: Venstre

Formatert: Ingen understreking

Formatert: Ingen understreking

Formatert: Skrift: 10,5 pt, (asiatisk) Kinesisk (forenklet, Folkerepublikken Kina)

Formatert: Skrift: 10,5 pt, (asiatisk) Kinesisk (forenklet, Folkerepublikken Kina)

Formatert: Norsk, bokmål (Norge)

Formatert: Skrift: 10,5 pt, (asiatisk) Kinesisk (forenklet, Folkerepublikken Kina)

Det er derfor i alles interesse at Norges bidrag til klimareduksjoner foregår i åpenhet. Særlig når det ikke dreier seg om faktiske reduksjoner, men utnyttelse av, til dels omstridte, såkalt "fleksible mekanismer". Vi kan knapt tenke oss noe område der det er større behov for åpenhet, offentlig debatt og demokratisk deltakelse.

Det er paradoksalt at Norges regjering nekter innsyn i en sak som er av så vidt stor allmenn betydning. Vi har argumentert med at klimaforhold påvirker hver enkelt av landets borgere, og er en sak som er gjenstand for betydelig offentlig debatt, både i Norge og internasjonalt. Systemet med kjøp av denne typen kvoter — kreditter som ikke gir direkte utslippsreduksjoner — for å oppfylle Kyoto avtalens krav til reelle reduksjoner av utslipp, er omstridt og gjenstand for debatt både blant eksperter, politikere og folk flest.

Norges forpliktelser må ses i lys av vår rolle som oljeproduserende nasjon, og dermed være gjenstand for stor grad av åpenhet.

Klimaendringer er i dag en realitet med virkninger for økosystemet og konsekvenser for matvareproduksjon, skogdrift, fiskeri, vannforsyning, fysisk infrastruktur og helseproblemer. Det er derfor i alles interesse at Norges bidrag til klimareduksjoner foregår i åpenhet. Særlig når det ikke dreier seg om faktiske reduksjoner, men utnyttelse av, til dels omstridte, såkalt "fleksible mekanismer".

Vi kan knapt tenke oss noe område der det er større behov for åpenhet, offentlig debatt og demokratisk deltakelse.

I tillegg til at vi mener offentlighet er påkrevd etter de vanlige offentlighetsbestemmelser, har vi argumentert ut fra Grunnlovens rett til miljøinformasjon:

Paragraf 110b:

Enhver har Ret til et Milieu som sikrer Sundhed og til en Natur hvis Produktionsævine og Mangfold bevares. Naturens Ressourcer skulle disponeres ud fra en langsiktig og alsidig Betragtning, der ivaretager denne Ret ogsaa for Efterslægten.

— For at ivaretage deres Ret i Henhold til foregaaende Led, ere Borgerne berettigede til Kundskab om Naturmilieuets Tilstand og om Virkningerne af planlagte og iværksatte Indgreb i Naturen.

Saken ligger nå til avgjørelse hos Sivilombudsmannen.

b. 6.4 Politikk versus virkelighet Mangel på motforestillinger – politikk versus virkelighet

Det var etter vår mening en påtrengende mangel på motforestillinger mot regjeringens politikk. Klimasaken var preget av politisk korrekthet og journalistikk basert på personlige overbevisninger og kampsaker, samt den rådende oppfatningen av klimasaken. Opposisjon mot denne ble underspilt og til dels latterliggjort.

Vår misjon var i utgangspunktet ikke å opponere mot den rådende oppfatningen. Men

Det er vanskelig å gi seg i kast med å etterprøve hvordan regjeringen gjennomfører sin politikk, når de samtidig velger å hemmeligholde all informasjon rundt dette

Det var derfor viktig for oss

En vesentlig del av vårt arbeid var derfor å utvikle egne, troverdige kilder og egenkunnskap, som kunne sette oss i stand til å vurdere kvotenes kvalitet selv. Dette krevde at vi selv forsto kriteriene for å vurdere "addisjonalitet".

Samtidig ønsket vi ikke å ta en posisjon hvor vår rolle kom under debatt, og vi var nøye med å holde oss unna "meningsbærende" innhold, men basere oss på fakta istedet (se for øvrig eget punkt om kildebruk,

Formatert: Norsk, bokmål (Norge)

Formatert: Skrift: 10,5 pt, (asiatisk)
Kinesisk (forenklet, Folkerepublikken Kina)

Formatert: Skrift: 10,5 pt, (asiatisk)
Kinesisk (forenklet, Folkerepublikken Kina)

Formatert: Venstre

Formatert: Venstre

Formatert: Venstre

Formatert: Venstre

Formatert: Venstre

Formatert: Venstre

Formatert: Venstre

Formatert: Venstre

Formatert: Venstre

Formatert: Skrift: (Standard) Arial, 12 pt, Fet

Formatert: Ingen punktmerking eller nummerering

Formatert: Venstre

Formatert: Venstre

valg av kilder).

6.5 Etterfølgende hendelser

- Saken førte ikke til noen samfunnsdebatt, men det er tydelig at den har blitt lagt merke til hos aktørene. Til tross for at Miljøverndepartementet uten videre godkjente Dahuashui-prosjektet som partsmyndighet i Norge, er kvotene fortsatt ikke verifisert som addisjonelle av TÜV-SÜD. De er derfor ikke kvalifisert for å bli lagt frem for FNs eksekutivkomite for godkjenning. Det er nå snart to år siden prosjektet ble levert inn for godkjenning til TÜV.
  - FN-komiteen har strammet inn retningslinjene for prosjekter som blir innlevert for godkjenning etter at prosjektet er startet.
  - Norge gikk inn i 2008 med 1 million tonn i kvoter som neppe noen gang vil bli godkjent, og fire milliarder kroner øremerket til å oppfylle Norges kvotebehov på 6-7 millioner tonn hvert år fra og med 2008.
- Dette er fra en presentasjon Norge holdt i Rio de Janeiro i mars 2008:
- “Norway has embarked on the ambitious journey to become carbon neutral. With a budget of 500 million euros in 2008, the Norwegian Government has positioned itself as one of the three largest buyers of carbon credits in the world.
- Government Purchases
- The numbers
- 6-7 million tons as an annual average during 2008-2012”
- Det ble holdt nye anbudsrunder i april, juni, august og oktober 2008. Resultatet av disse er foreløpig at Norge ikke har kjøpt en eneste kvote. Faktum er - i motsetning til hva som blir sagt i offentlige presentasjoner - at Norge er en av de minste kvotekjøperne i verden.- Offentlighet.
- Finansdepartementet har startet arbeidet med å tilpasse seg ny offentlighetslov. Foreløpig har dette arbeidet bestått i å be justisdepartementets lovavdeling om en uttalelse til støtte for Finansdepartementets tolkning av offentlighetsloven. Lovavdelingens uttalelser har rettskildestatus.
- Finansdepartementet har bedt om omfattende hemmelighetsholdsregler - også etter at anbudsrunder er avsluttet:

”I praksis vil dette da innebære;

- Unntak for alle dokumenter angående prosjekter, prosjektskisser og utvikling av prosjekter, markedsaktører, nåværende og potensielle, kommersielle og tekniske opplysninger, med mindre det gis eksplisitt samtykke til offentliggjøring.
- I offentlig journal og i anskaffelsesprotokollen vil navn på tilbyder være skjernet

~~Samtidig måtte vi skaffe informasjon om prosjektet fra uavhengige kilder~~

Dette er etter vår mening et oppsiktsvekkende aggressivt hemmeligholdsregime.

[illegible]

7. KILDELISTE (UTVALG)

Artikler:

[International Herald Tribune 08.03.2007: "UN program to fight global warming is target of criticism" by Keith Bradsher](#),
[The New York Times, nytimes.com, 09.01.2008: "F.T.C. Asks if Carbon-Offset Money Is Well Spent, by Louise Story](#)
[FT.Com, 07.11.2007: "EcoSecurities dives on delayed carbon credits", by Fiona Harvey](#)
[National Post, 02.09.2006: "So much money, so much hot air"](#)
- samt diverse artikler i norske medier

Rapporter/ informasjonsbrosjyrer:

- ["PROJECT DESIGN DOCUMENT FORM \(CDM-PDD\) Version 03 Dahua" - Sindicatum Carbon Capital](#)
- ["IHA Sustainability Protocol Audit Assessment of Dahuashui Hydropower Project - NVE](#)
- ["Failed Mechanism" - How the CDM is subsidizing hydro developers and harming the Kyoto Protocol – Rapport fra International Rivers](#)
- ["Determining a Fair Price for Carbon" - UNEP RISOE Centre/ FN/Danmarks tekniske universitet](#)
- ["China's Energy Conditions and Policies" - Information Office of the State Council of the People's Republic of China Desember 2007](#)
- ["Consumers Guide to Carbon Offsets" – utarbeidet for organisasjonen Clean Air cool Planet](#)
- ["Is the CDM fulfilling its environmental and sustainable development objectives? An evaluation of the](#)

Formatert: Engelsk (Storbritannia)

Formatert: Engelsk (Storbritannia)

CDM and options for improvement” – Utarbeidet for WWF av Öko-Institut (Inst für angewandte Ökologie)
 - ”CDM approval-guidance” - DEFRA (britiske miljømyndigheter);
 - ”Karbonscenarier 2020- implikasjoner for Norge og Europa” – MandagMorgen/Klimagevinst.no
 - ”China’s National Climate Change Programme” - Prepared under the Auspices of
 National Development and Reform Commission People’s Republic of China
 Printed in June 2007
 - ”China’s Scientific & Technological Actions” – rapport utgitt i samarbeid mellom flere kinesiske
 ministerier i juni 2007
 - ”Carbon Trading. A Critical Conversation on Climate Change, Privatisation and Power” – utgitt av Dag
 Hammarskjold Foundation, Durban Group for Climate Justice and The Corner House

Websider:

- Interesse- og forskningsorganisasjoner/ analysebvrær / nyhetssider oa.:

<http://www.cicero.uio.no/home/>
<http://www.wbcsd.ch>
<http://www.eartheconomics.org/>
<http://www.carbontradewatch.org/>
<http://www.ieta.org/ieta/www/pages/index.php>
<http://www.iisd.ca/>
<http://www.environmental-finance.com/>
<http://www.cd4cdm.org/index.htm>
<http://www.cleanair-coolplanet.org>
<http://www.dams.org/World Commission on Dams>
<http://www.carbontradewatch.org/>
<http://www.thecornerhouse.org.uk>

Formatert: Norsk, bokmål (Norge)

- Kvotetilbydere/ rådgivere/ andre aktører

<http://www.carbon-capital.com/>
<http://www.ecosecurities.com/>
<http://www.carbontrust.co.uk>
http://www.europeanclimateexchange.com/default_flash.asp
<http://www.pointcarbon.com/>

Formatert: Norsk, bokmål (Norge)

- Offentlige myndigheter/ institusjonelle organisasjoner

<http://www.regjeringen.no/en/dep/fin/campaign/Carbon-Neutral-Norway/Home-Carbon-Neutral-Norway.html?id=479475>
<http://www.danishcarbon.dk>
<http://www.co2info.dk/>
<http://www.energimyndigheten.se>
<http://www.defra.gov.uk/environment/climatechange/index.htm>
<http://www.berr.gov.uk/whatwedo/sectors/ccpo>
<http://www.ccchina.gov.cn/en/index.asp>
<http://en.ndrc.gov.cn/>
<http://unfccc.int/2860.php> UNITED NATIONS FRAMEWORK CONVENTION ON CLIMATE CHANGE
<http://www.unep.org/billiontreecampaign/>
<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/ENVIRONMENT/EXTCARBONFINANCE/>
<http://cdm.unfccc.int/index.html>

Formatert: Engelsk (Storbritannia)

Feltkode endret

Formatert: Engelsk (Storbritannia)

Formatert: Engelsk (Storbritannia)

Formatert: Norsk, bokmål (Norge)

Formatert: Skrift: 11 pt, Ikke Fet

Formatert: Skrift: 11 pt, Ikke Fet,
Norsk, bokmål (Norge)

VEDLEGG:

4 artikler fra Dagens Næringsliv:

- Kvoter i grønn gåsone (15.3.2008)
- Nei i EU, ja i Norge/Hemmelige anbud/Ulike retningslinjer (17.3.2008)
- Klimakvoter under press (18.3.2008)
- Ligger langt foran Norge (25.3.2008)

Samt prosjektbeskrivelsen for Dahuashui Hydropower Project (kun elektronisk vedlegg).

- c. Mangel på kritisk journalistikk
- d. Klimamarkedet haiers marked
- e. Måtte gjøre egen "verifisering"
- f. Mangel på motforestillinger valg av kilder

Formatert: Skrift: 11 pt, Ikke Fet

Formatert: Skrift: 11 pt, Ikke Fet, Norsk, bokmål (Norge)

Formatert: Ingen punktmerking eller nummerering

ARBEIDSTID

Formatert: Blokkjustert

b) Metoderapport: Metoderapporten skal skrives av de(n) som står bak arbeidet. Rapporten må inneholde skikkelig beskrivelse av følgende nummererte punkter:

1. Navn på journalist(ene) som har gjort jobben.
2. Tittel på arbeidet, prosjektet.
3. Hvor og når det er publisert.
4. Redaksjon og redaksjonsadresse, samt tlf.nr.
5. Journalistens (eller kontaktpersons) adresse og telefonnummer.
6. Redegjørelse for arbeidet;

a) Når og hvordan kom arbeidet i gang, hva var ideen som startet det hele?
b) Hva var den sentrale problemstilling ved starten av prosjektet?
c) Ble problemstillingen endret underveis? I så fall, hvorfor og hvordan?
d) Kort beskrivelse av organiseringen av arbeidet, metodebruk, kildebruk, problem underveis mv. (vi krever ikke at du røper eventuelle kilder som er lovet kildevern!)

7. Hvor mye arbeidstid og eventuell fritid er brukt på prosjektet?
8. Spesielle erfaringer du vil nevne.
9. Sted og dato, samt din underskrift.

a) Kopier av det publiserte: Metoderapporten må foreligge på papir i åtte eksemplarer, med alle vedlegg/kopi av det publiserte. I tillegg må det oversendes elektronisk kopi av metoderapporten, i word eller PDF format. Den elektroniske kopien sendes på e post til **skup-metode@ij.no**. For radio og TV kreves kopier i form av lydbånd eller video. Båndene skal være redigert kronologisk etter sendingstider, og må være i DVD eller andre ordinært tilgjengelige formater.

Formatert: Normal

Formatert: Skrift: Ikke Fet

Formatert: Engelsk (USA)

Formatert: Skrift: Ikke Fet

Formatert: Blokkjustert